

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 23 серпня 2019 року
(протокол № 1)

ПСИХОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

**обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки першого рівня вищої освіти
спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)**

**Бердянськ
2019 рік**

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Марина КІДАЛОВА, доцент кафедри психології БДПУ,
кандидат психологічних наук

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “20” червень 2019 року, протокол № 8

ВСТУП

Програма обов'язкової дисципліни «Психологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Предметом навчальної дисципліни є факти, механізми та закономірності психіки, вікові особливості розвитку людини в онтогенезі, психологічні основи навчання, учіння, виховання та педагогічної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія, педагогіка, вікова анатомія та фізіологія, фізіологія ВВД, психофізіологія, психологія особистості, соціальна психологія, порівняльна психологія, історія психології, психологія розвитку, патопсихологія, психодіагностика, психологія праці та управління, експериментальна психологія, методологічні проблеми психології та ін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни «Психологія» є формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних і практичних знань з загальної, вікової та педагогічної психології відповідно професійної спрямованості й уміння застосовувати одержані знання в практичній діяльності.

- Дидактична мета викладання курсу полягає у засвоєнні студентом основних категоріальних понять сучасної психології.

- Розвиваюча мета полягає у сприянні формуванню методологічного мислення студентів, виробленню уміння орієнтуватися у різноманітті напрямів та психологічних шкіл, трактуваннях суті психологічних явищ, які представлені у різних психологічних теоріях.

- Виховна мета полягає у прищепленні наукового підходу до вивчення психологічної феноменології, психологічної культури та етики; культивування інтересу самостійної дослідницької діяльності.

1.2. Основними завданнями дисципліни «Психологія» є

- ознайомити здобувачів вищої освіти з теоретичними і прикладними знаннями про психіку та психологію людини відповідно наукових підходів, концепцій і шкіл та методами діагностики, самодіагностики, корекції і розвитку особистості;

- розглянути основні проблеми і методи дослідження вікової та педагогічної психології;

- розкрити закономірності розвитку психіки на різних етапах онтогенезу та спадкоємність їх змісту;

- забезпечити створення умов для оптимальної реалізації потенційних можливостей студентів на визначення і усунення причин, що позначаються на неадекватному розвитку (потенціалу або віковій нормі);

- сприяти свідомому та творчому засвоєнню основ сучасної психології, категоріального апарату, сутності психологічних феноменів;

- ознайомити з працями відомих вітчизняних і зарубіжних психологів;

- розкрити психологічні основи навчання, учіння і виховання дітей, підлітків та особливості навчання та учіння дорослих в форматі педагогічної діяльності.

- формувати вміння якісно сприймати, переосмислювати, оцінювати, відтворювати і творчо використовувати в професійній і життєвій діяльності психологічну інформацію;

- забезпечити організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти набувають компетентностей:

загальних:

ЗК 1. Здатність до усного та письмового спілкування українською та іноземною мовами в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійній діяльності.

ЗК 2. Здатність використовувати набуті знання, вміння та навички для вирішення професійних завдань, виходячи з конкретних практичних ситуацій. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 3. Здатність до відбору й доцільного використання педагогічного інструментарію, методів, форм,

ЗК 5. Здатність самостійно приймати рішення та нести відповідальність за їх реалізацію. Здатність впроваджувати нові ідеї.

ЗК 6. Здатність до аналізу та синтезу з використанням логічних аргументів та перевірених фактів.

фахових:

ФК 2. Здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями / вихованцями навчальної інформації та виявлення музичної активності з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітнього процесу у закладах загальної середньої та позашкільної освіти, музичних студіях та початкових закладах мистецької освіти.

ФК 3. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання з педагогіки, психології, методики мистецької освіти, спрямованих на розвиток індивідуальних творчих здібностей учнів / вихованців, з урахуванням їхніх вікових фізіологічних і психологічних особливостей;

ФК 5. Здатність орієнтуватися у психолого-педагогічних засадах художньо-естетичного розвитку дітей та молоді засобами музичного мистецтва та англійської мови.

Та демонструвати такі результати навчання:

ПРН 2. Знає сучасні теоретичні основи педагогіки, психології, психолого-педагогічні аспекти навчання, виховання, розвитку учнів закладів загальної середньої освіти.

ПРН 4. Дотримується системи духовних, професійно-педагогічних, етико-естетичних, мистецьких цінностей у навчально-виховній та організаційній діяльності вчителя мистецтва, музичного мистецтва, англійської мови.

ПРН 8. Має навички знаходження, обробки, аналізу та синтезу інформації з різних джерел (передусім – за допомогою цифрових технологій).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 270 годин / 9 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Загальна психологія

Тема 1.

Психологія як наука.

Поняття про психіку. Предмет психології як науки. Структура, завдання та стан сучасної психології. Місце психології в системі наук. Структура психологічних явищ. Основні галузі психології. Основні етапи історії психології; школи, концепції, напрями у психології. Історія психологічної думки в Україні.

Тема 2.

Методологічні основи психології.

Теоретико-методологічні основи психологічної науки. Поняття про метод, принципи, методологію дослідження. Принципи психологічної науки. Співвідношення методу та методики дослідження. Етапи та принципи побудови психологічного дослідження. Класифікація методів психологічної науки. Загальнонаукові методи дослідження. Основні емпіричні методи психологічного дослідження. Допоміжні емпіричні методи психологічного дослідження. Експеримент, види експерименту.

Тема 3.

Виникнення та розвиток психіки

Проблема і природа психічного. Сутність і функції психіки, психічної діяльності. Структура та форми прояву психіки.

Поняття про відображення. Розвиток форм відображення у живій і неживій природі. Поява і розвиток форм психічного відображення. Стадії та рівні розвитку форм психічного відображення в філогенезі. Еволюція та рівні поведінки.

Психіка як властивість мозку. Нервова система, мозок і психіка. Рефлекторний характер психічного. Мозкова локалізація вищих психічних функцій за А. Лурія. Поведінка як психофізіологічна реальність. Вроджене та придбане в поведінці людини.

Психіка і свідомість. Сутність та умови виникнення свідомості. Суспільно-історичний характер свідомості людини. Свідомість, мова, значення і сенс. Структура свідомості. Свідоме та несвідоме в психічної діяльності людини. Змінені стани свідомості.

Тема 4.

Психологія особистості.

Поняття особистості в психології. Поняття про людину, індивіда, особистість, індивідуальність, суб'єкта. Генотип, фенотип. Рушійні сили та концепції розвитку особистості. Структура особистості: спрямованість особистості, індивідуально-психофізіологічні властивості особистості, соціально-психофізіологічна характеристика особистості, соціально-генетичний аспект особистості.

Теорії особистості в навчаннях іноземних і вітчизняних шкіл.

Свідоме і несвідоме в структурі особистості. Рефлексія. Самосвідомість та «образ «Я»». «Я-концепція» особистості та її компоненти: когнітивний, емоційно-оцінний, поведінковий. Самооцінка особистості і її роль в становленні самосвідомості. Рівень домагань та самоповага особистості. Психологічна захист. Формування та розвиток особистості. Шляхи, умови, фактори особистісного зростання. Особистість як суб'єкт і об'єкт навчання, виховання і самовдосконалення. Стадії розвитку особистості за Е. Еріксоном.

Тема 5. Діяльність

Поняття про діяльність і активність людини. Потреби та їх види. Мотив. Мотивація діяльності. Мотивування. Діяльність як фактор розвитку особистості: фізіологічний, психологічний, соціальний аспект. Поведінка тварини і поведінка людини.

Структура діяльності. Рух. Дія. Завдання та мета діяльності. Освоєння діяльності. Вміння. Навички. Перенесення та інтерференція навичок. Автоматизація. Центральна природа регуляції навичок. Звички та їх види. Управління дією і сенсорний, моторний контроль. Психомоторика. Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності: інтеріоризація, екстеріоризація. Види діяльності та їх засвоєння й розвиток. Провідна діяльність. Творча діяльність. Педагогічна діяльність. Стиль діяльності.

Тема 6.

Спілкування.

Поняття про спілкування та його функції. Роль спілкування в психічному розвитку людини. Відміну спілкування людини від спілкування тварин. Єдність спілкування та діяльності. Психологічні та соціальні функції спілкування: регулювання спільної діяльності; пізнання і формування свідомості людини; самовизначення індивіда.

Структура спілкування. Комунікативний аспект спілкування. Вербальні і невербальні засоби спілкування. Перцептивний аспект спілкування. Ідентифікація. Рефлексія. Стереотипізація. Казуальна атрибуція. Зворотній зв'язок. Ефект «ореолу». Упередження. Інтерактивний аспект спілкування. Соціальна роль, соціальна норма, рольове очікування, рольовий конфлікт, безтактність, конфлікт. Труднощі та бар'єри спілкування. Форми спілкування. Види спілкування. Рівні спілкування. Ефективність та стилі спілкування. Типові труднощі і техніка оволодіння навичками спілкування. Тренінг спілкування.

Тема 7.

Міжособистісні стосунки.

Поняття про стосунки та взаємостосунки. Міжособистісні стосунки як основа соціалізації особистості. Види міжособистісних взаємовідносин. Ділові та особистісні взаємовідносини. Емоційні взаємовідносини.

Поняття про інтимні стосунки. Види інтимних відносин. Дружба. Любов. Основні характеристики любові. Різновиди любові у контексті історичного розвитку суспільства.

Ворожі відносини між людьми і причини їх виникнення. Кризи і конфлікти у житті людини. Психологічна сумісність та її види.

Поняття групи та колективу. Класифікація груп та їх характеристика.

Взаємовпливи та диференціація у групах і колективах. Соціальний статус особистості в групі. Соціально-психологічний клімат колективу. Рівні соціально-психологічного розвитку груп. Вплив групи на особистість та особистості на групу. Референтні групи і особистість. Проблема конформізму і нонконформізму. Масові соціально-психологічні явища і їх роль у спілкуванні та міжособистісних стосунках. Громадська думка. Колективне переживання. Змагання. Суперництво. Наслідування. Психологічні механізми впливу людей один на одного в процесі спілкування та взаємодії (переконання, вселяння, наслідування, психологічне зараження).

Медіація. Медіатор. Соціальна фасилітація, екофасилітація. Фасилітатор. Методи вивчення міжособистісних взаємовідносин у групі (колективі). Соціометрія.

Референтометрія

Тема 8.

Відчуття.

Пізнавальні процеси і їх види. Поняття про відчуття. Відчуття як первинна форма орієнтування організму в довкіллі. Функції відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Органи відчуттів, аналізатори, подразники, рецептори, екстерорецептори, інтерорецептори, пропріорецептори, рефлекторне кільце. Фізичні властивості середовища, які породжують відчуття різної модальності. Класифікація та види відчуттів. Закономірності відчуттів. Властивості відчуттів. Індивідуальні властивості відчуттів та розвиток чутливості.

Тема 9.

Сприймання.

Поняття про сприймання. Фізіологічна основа сприймання. Аналізаторні взаємозв'язки у процесі сприймання. Рефлекторна теорія сприймання. Сприймання як дія. Роль моторних компонентів у сприйманні. Загальні властивості та індивідуальні особливості сприймань. Ілюзії, галюцинації та їх причини.

Класифікація сприймання. Мимовільне та довільне сприймання.

Спостереження як форма довільного сприймання. Спостереження і спостережливості. Типи сприйняття і спостереження. Особливості професійної спостережливості вчителя.

Тема 10.

Увага.

Поняття про увагу. Функції уваги. Роль та значення уваги в житті і діяльності людини. Природа та механізми уваги в теоріях та концепціях світового наукового досвіду.

Види уваги. Форми уваги. Властивості уваги. Типи уваги особистості.

Розлади уваги та їх причини. Форми організації уваги та шляхи формування уваги та уважності. Основні критерії розвинутої уваги. Методи вивчення уваги. Прийоми керування увагою.

Тема 11.**Пам'ять.**

Поняття про пам'ять. Роль та місце пам'яті в системі психічних процесів, пізнавальної діяльності людини. Зв'язок пам'яті людини зі здібностями. Основні підходи до визначення природи пам'яті. Загальне та відіменне у пам'яті людини та тварини.

Класифікація видів пам'яті. Взаємозв'язок і взаємодія різних видів пам'яті. Процеси і закономірності пам'яті. Запам'ятовування. Заучування і прийоми його організації. Мнемоніка. Умови ефективності запам'ятовування. Відтворення. Збереження і забування. Ремінісценція. Ретроактивне і проактивне гальмування. Закон забування Г. Еббінгауза. Індивідуальні особливості і типи пам'яті. Шляхи та засоби розвитку пам'яті

Тема 12.**Мислення.**

Поняття про мислення, інтелект. Функції мислення. Зв'язок мислення з мовою, мовленням та чуттєвим пізнанням людини. Види, функції, характеристики мови. Мислення людини та розсудлива діяльність тварини. Мислення як предмет спільний предмет пізнання гносеології, логіки, психології. Основні теорії мислення. Концепції розвитку мислення в онтогенезі.

Функціонально-операційна сторона мислення. Мислиневі дії та операції. Логічні форми мислення. Поняття. Судження. Умовиводи.

Мислення як діяльність: процес розв'язання задач. Основні етапи вирішення логічних задач. Проблемна ситуація і задача. Шляхи вирішення проблеми.

Класифікація та види мислення. Якості розуму. Індивідуальні відмінності у мисленні людини Вікові особливості мислення. Проблеми компетенцій, інтелекту та його видів у сучасній психологічній науці. Розвиток та формування мислення та культури мислення. Особливості творчого мислення.

Тема 13.**Уява.**

Поняття про уяву як вищий пізнавальний процес. Функції уяви. Фізіологічна основа уяви.

Класифікація та види уяви: активна/довільна уява; пасивна/мимовільна уява; продуктивна/творча уява; репродуктивна/відтворююча уява; художня, технічна наукова. Мрія, фантазія, сновидіння, галюцинація.

Прийоми створення образів уяви та їх характеристика: акцентування, гіперболізація, аглютинація, типізація, схематизація, аналогія).

Індивідуальні особливості уяви. Уява та органічні процеси. Ідеомоторні акти. Ятрогенії та дидактогенії.

Уява і творчість. Роль уяви в різних видах діяльності (науковій, технічній, художній). Уява і педагогічна діяльність. Розвиток уяви у дітей.

Тема 14.**Почуття та емоції.**

Поняття про емоції і почуття та відмінності цих категорій. Значення емоцій у житті людини і тварин. Функції емоцій: комунікативна, регулятивна, сигнальна, мотиваційна, стимулююча, захисна. Фізіологічна основа емоцій та почуттів

Психологічні теорії емоцій

Класифікація емоцій та почуттів, їх характеристика. Види емоцій. Форми переживання емоцій і почуттів. Емоційні стани. Оцінні параметри емоційних процесів і станів: глибина, усвідомленість, походження, умови виникнення і зникнення, дії на організм, динаміка розвитку, спрямованість, спосіб виразу і нейрофізіологічна основа.

Види почуттів. Роль емоцій та почуттів в регуляції особистісних взаємостосунків людей. Любов як емоційне відчуття.

Емоційні бар'єри та їх значення у розвитку особистості, Вироблення адаптаційної позиції/толерантності по відношенню до переживання напружених психічних станів.

Розвиток і виховання культури емоцій і почуттів у дітей.

Тема 15.

Воля.

Поняття про волю. Воля як форма активності. Ознаки вольової поведінки. Значення волі в житті людини, організації і регуляції його діяльності і спілкування. Функції волі. Історія розвитку уявлень про волю. Теорії волі. Природа волі.

Воля як вища психічна функція. Емоційно-вольова регуляція поведінки. Локус контролю. Критерії вольової поведінки. Довільні і мимовільні дії. Вольова дія і її особливості. Рефлексія і воля. Простий і складний вольовий акт. Структура/етапи складної вольової дії. Розлади складної вольової дії: абулія та апраксія.

Вольові якості особистості. Класифікація та характеристика базальних і системних вольових якостей особистості. Індивідуальні особливості волі людини. Розвиток та виховання вольової активності людини. Шляхи та засоби вироблення вольових якостей у дитини та дорослих.

Тема 16.

Темперамент.

Поняття про темперамент. Історія розвитку вчення про темперамент. Типологія темпераменту. Характеристика типів темпераменту за Б. Тепловим, В. Небиліциним.

Фізіологічна основа темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент. Характеристика основних типів нервової системи за І. Павловим.

Темперамент і основні властивості нервової системи людини. Психологічна характеристика та властивості типів темпераменту. Зв'язок темпераменту з основними властивостями особистості. Позитивні і негативні сторони видів темпераменту.

Темперамент і характер. Темперамент і здібності.

Вплив темпераменту на індивідуальний стиль діяльності людини. Поняття індивідуального стилю діяльності. Загальне і відмінність в індивідуальному стилі діяльності і темпераменті.

Особистість і темперамент: проблеми виховання, навчання і професійної діяльності.

Тема 17.

Характер.

Загальне уявлення про характер. Фізіологічні основи характеру. Природні і соціальні передумови формування характеру. Характер як система стійких рис особистості. Структура характеру. Характеристика провідних рис характеру. Вчинок і формування провідних рис характеру особистості.

Типологія характерів. Акцентуації рис характеру. Акцентуації характеру за А. Лічко, К. Леонгардом.

Тема 18.

Здібності.

Загальне уявлення про здібності. Визначення здібностей. Фізіологічна основа здібностей. Типізація здібностей за І. Павловим. Фактори розвитку здібностей. Задатки та нахили індивіда як передумови розвитку здібностей.

Структура та види здібностей. Опорні й провідні властивості. Поняття про ієрархію особових здібностей. Взаємозв'язок і взаємна компенсація здібностей. Рівень розвитку здібностей. Репродуктивність. Творчість. Обдарованість та її види. Талант, геніальність та майстерність.

Ознаки наявності у людини здібностей. Співвідношення якості і кількості в характеристиці здібностей. Діагностика здібностей.

Актуальні проблеми психології здібностей. Формування та розвиток здібностей. Здібності і успішність діяльності. Зв'язок характеру і індивідуального стилю діяльності. Педагогічні здібності.

Основи вікової психології

Тема 19.

Предмет, задачі і методи вікової психології.

Предмет вікової психології. Предмет і історія розвитку людини. Роль психологічних знань про вікові особливості людини для педагогічної теорії і практики. Поняття про педагогічну психологію. Місце вікової і педагогічної психології в системі наук. Соціально-історична природа дитинства. Теоретичні і практичні задачі сучасної вікової та педагогічної психології. Основні розділи вікової психології. Методи вікової психології. Методологічні основи психологічного дослідження у віковій психології.

Тема 20.

Закономірності і динаміка психічного розвитку і формування особистості в онтогенезі.

Загальна характеристика розвитку психіки людини. Категорія розвитку. Проблема розвитку особистості в сучасній психологічній науці. Теорії психічного розвитку. Концепції засвоєння суспільного досвіду. Соціалізація особистості. Освіта і розвиток. Біогенетичні і соціогенетичні концепції розвитку особистості. Психоаналітичні теорії дитячого розвитку. Епігенетична теорія розвитку особистості. Передумови, умови і рушійні сили психічного розвитку. Критичні і

сенситивні періоди розвитку. Взаємозалежність психічного розвитку дитини і формування його особистості в умовах виховання і навчання. Розвиток психіки в умовах сенсорних дефектів. Основні положення вчення про розвиток психіки і формування особистості.

Тема 21.

Періодизація психічного розвитку людини.

Періодизація психічного розвитку людини. Категорія віку. Розвиток як процес і діяльність. Соціальна ситуація розвитку. Провідний вид діяльності. Основні новоутворення. Умови і причин психічного розвитку особистості онтогенезі. Вікова періодизація. Діалектичний взаємозв'язок вікових періодів. Основні чинники розвитку особистості: спілкування, пізнання, праця.

Тема 22.

Психічний розвиток дитини до надходження школи.

Періодизація психічного розвитку дитини: немовлячий період, раннє дитинство, переддошкільний період, дошкільний період.

Загальна характеристика немовлячого періоду. Родова криза. Комплекс поживлення. Особливості моторики дитини у ранньому віці. Провідна діяльність. Основні новоутворення.

Загальна характеристика раннього дитинства. Наочна діяльність. Символізм. Мова і її еволюція в дошкільному віці. Криза 3-х років. Гра. Провідна діяльність. Основні новоутворення.

Психічний розвиток дитини дошкільного віку. Провідна діяльність. Основні новоутворення. Провідна роль гри в психічному розвитку дошкільника. Сюжетно-рольова гра та мотиви підготовки дошкільників до школи. Свідомість і самосвідомість дошкільника. Розвиток мотивів поведінки і формування самосвідомості дошкільника. Емоційна сфера дошкільника. Елементи навчання і праці в діяльності дошкільника, їх місце і роль у формуванні особи. Криза дитинства. Психологічна готовність дитини старшого дошкільного віку до навчання в школі. Психологічні особливості дітей старшого дошкільного віку з тимчасовою затримкою розумового розвитку.

Тема 23.

Психічний розвиток та формування особистості в молодшому шкільному віці.

Соціальна ситуація розвитку в молодшому шкільному віці. Провідна діяльність. Основні новоутворення в молодшому шкільному віці. Зміни об'єктивних умов психічного розвитку з приходом дитини в школу. Вікові особливості особистості молодшого школяра. Розвиток психічних пізнавальних процесів. Розвиток емоційно-вольової сфери. Міжособистісні відносини в молодшому шкільному віці. Розвиток пізнавальної діяльності молодшого школяра. Роль навчання і виховання в психічному розвитку молодшого школяра. Готовність молодших школярів до навчання і виховання на подальших етапах загальноосвітньої і професійної школи та її діагностика.

Тема 24.

Психічний розвиток та формування особистості в підлітковому віці.

Отроцтво. Соціальні та біологічні чинники психічного розвитку формування особистості підлітка. Соціальна ситуація розвитку підлітка.

Спілкування з однолітками як провідний вид діяльності в підлітковому віці. Підлітків. Відчуття дорослості. Потреба в самоствердженні.

Основні новоутворення в підлітковому віці: закономірні зміни в структурі особистості. Самосвідомість.

Вікові особливості особистості. Розвиток емоційно-вольової сфери. Розвиток психічних пізнавальних процесів, теоретичного мислення.

Підліткова криза та труднощі спілкування з оточуючими. Відхиляюча поведінка та психологічні передумови порушення поведінки у підлітковому віці. Прояв акцентуацій характеру в підлітковому віці.

Особливості спілкування підлітка з дорослими. Помилки сімейного виховання.

Тема 25.**Психологічні особливості становлення особистості в юності.**

Юність. Поняття юності і її вікової межі. Соціальна ситуація розвитку в старшому шкільному віці. Новоутворення в юнацькому віці. Вікові особливості особистості і самосвідомості. Усвідомлення себе як особистості. Світогляд. Самовизначення. Учбово-професійна діяльність як провідний вид діяльності. Розвиток самосвідомості. Усвідомлення себе як особистості і індивідуальності. Особливості розумової діяльності в ранній юності (14-17 років). Криза юності. Міжособистісні відносини в старшому шкільному віці. Швидкоплинні відносини в групах однолітків. Готовність старшого школяра до активної трудової діяльності, до професійного самовизначення. Особливості розвитку пізнавальних психічних процесів, розумової діяльності і властивостей особистості в старшому юнацькому віці (18-22 років). Психологічні особливості формування професійних інтересів, нахилу і здібностей в юнацькому віці. Криза юності. Основні новоутворення в юності. Молодість (пізня юність). Визначення сенсу життя.

Тема 26.**Психологія дорослішання і старіння.**

Стадія дорослості. Криза дорослості. Поняття «акме». Зрілість. Криза зрілості. Геронтогенез. Психологія старіння. Особливості фізичного розвитку в молодості, зрілому віці, старості. Соціально-психологічні умови формування особистості. Авторство власного способу життя. Кризи дорослішання і зрілості. Проблема «батьків і дітей». Акмеологія і геронтологія.

Основи педагогічної психології**Тема 27.****Введення в педагогічну психологію.**

Взаємозв'язок педагогічної та вікової психології. Предмет педагогічної психології. Задачі педагогічної психології. Структура педагогічної психології. Короткий історичний нарис її виникнення. Сучасний стан педагогічної психології. Актуальні проблеми педагогічної психології. Андрагогіка.

Методи педагогічної психології.

Тема 28.**Психологія виховання.**

Суть і психологічні механізми виховання особистості в сучасних умовах.

Мотивація в процесі виховання. Проблема управління вихованням і її психологічне значення. Технологія виховання. Загальнолюдські цінності і базові властивості особи сучасної людини. Роль сім'ї, школи, суспільства у вихованні учня. Проблеми виховання і перевиховання в педагогічній психології.

Традиційні і інноваційні теорії виховання: особовий підхід у вихованні; діяльнісний підхід у вихованні; ціннісний підхід у вихованні; гуманістичний підхід у вихованні. Пріоритетні стратегії виховання на сучасному етапі. Загальне поняття про самовиховання. Значення самовиховання в житті людини. Етапи складання програми самовиховання. Методи самовиховання.

Тема 29.**Психологія учіння**

Поняття «учіння», «научіння», «навчання», «учбова діяльність». Процес навчання як проблема педагогічної психології. Засвоєння знань як чинник психічного розвитку. Структурні компоненти учіння. Механізми навчання. Психологічні чинники успішного навчання. Мотиви та мотивація учіння. Концепції навчання. Психологічні проблеми шкільної відмітки і оцінки. Психологічні причини шкільної неуспішності. Психологічна готовність. Засоби активізації навчальної діяльності школярів

Тема 30.**Психологія навчання.**

Навчання як процес. Основні поняття психології навчання. Концепції навчання і їх психологічні підстави. Учбова діяльність. Психологічна суть і структура учбової діяльності. Проблема співвідношення навчання і розвитку (Л.Виготській). Психологічні основи освітніх технологій. Поетапне формування розумових дій. Основні напрями сучасної освіти. Психологія традиційного навчання. Психологія розвиваючого навчання. Психологічні основи проблемного, програмованого, модульного, особово-орієнтованого навчання. Проблеми диференціації і індивідуалізації навчання. Психологічні аспекти комп'ютеризації навчання. Проблема змістовного узагальнення в навчанні.

Додано примітку [V1]:

Тема 31 .**Психологія педагогічної діяльності.**

Концепції педагогічного процесу і їх психологічні підстави. Психологічні особливості педагогічної діяльності. Проблеми професійної підготовки і особового розвитку вчителя. Мотиви педагогічної діяльності. Стили педагогічного керівництва. Педагогічне спілкування. Індивідуальні стилі педагогічної діяльності. Стили і моделі педагогічного спілкування. «Бар'єри» в педагогічній взаємодії. Педагогічні конфлікти. Психологія педагогічного колективу.

Структура педагогічної діяльності. Психологія педагогічної дії. Прийоми і техніка управління. Загальна характеристика педагогічної діяльності: форми, зміст, методи. Педагогічні функції і уміння. Педагог як суб'єкт діяльності. Здібності в

структурі суб'єкта педагогічної діяльності. Особові якості в структурі суб'єкта педагогічної діяльності. Стиль педагогічної діяльності.

3. Рекомендована література

1. Дубравська Д. М. Основи психології: навч. посібник / Дося Михайлівна Дубравська. – Львів : Світ, 2011. – 208.
2. Загальна психологія ; за ред. С. Д. Максименка. Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 704 с.
3. Загальна психологія : підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.. – К. : Либідь, 2005. – 464 с.
4. Зимняя И.А. Педагогическая психология: учебник для вузов / И.А. Зимняя. – М. : Логос, 2002. – 384 с.
5. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : Навч. посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 116 с.
6. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія: практикум / Т.М. Лисянська. – К.: Видавничий центр НАУ, 2008. – 212 с.
7. Практикум з психології ; за ред. Г. Г. Бикової. – Львів: Либідь, 2015. – 183 с.
8. Психологія ; за ред. Г. С. Костюка. Підручник. – К. : Либідь, 2016. – 572 с.
9. Психологія ; за ред. Ю. Л. Трофімова, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук. Підручник. – К. : Либідь, 1999. – 558 с.
10. Психологічний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.psyparents.ru/index.php?view=glossary>.
11. Савчин М.В. Вікова психологія: навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К.: Акдемвидав, 2005. – 360 с.

Інтернет - ресурси

1. <http://ihtik.lib.ru>
2. <http://psychology.ru>
3. <http://psychiatry.narod.ru>
4. <http://psylib.org.ua>
5. www.cultinfo.ru
6. www.hrono.ru
7. www.peoples.ru
8. www.psy.msu.ru

4. Методи навчання:

Пояснення, розповідь, лекція, бесіда, ілюстрування, демонстрація, презентація, спостереження, самоспостереження, проблемного викладу, частково-пошукові, практичні вправи (з побудовою графіків), практичні роботи, діагностично-дослідні роботи; метод навчальної дискусії, моделювання життєвих ситуацій, методи активізації довільної та післядовільної уваги, метод опори на життєвий досвід здобувачів.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання : залік, екзамен.

6. Система оцінювання: накопичувальна бально-рейтингова система.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни